

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Мосейко Анжела Геннадіївна

УДК 342.922:351.746

**ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; фінансове право, інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Запоріжжя – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Запорізькому національному університеті
Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник –

доктор юридичних наук, доцент

Негодченко Вадим Олександрович,

Дніпровський гуманітарний університет,

професор кафедри кримінально-правових дисциплін.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,

член-кореспондент НАПрН України

Стеценко Семен Григорович,

Верховний Суд України,

суддя;

кандидат юридичних наук, доцент

Пухтецька Алла Альбертівна,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

доцент кафедри адміністративного права.

Захист відбудеться «24» грудня 2019 року о «13⁰⁰» годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 17.051.07 Запорізького національного університету за адресою: 69600, м. Запоріжжя, пр. Соборний, 74, корп. 5, кім. 202-б.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Запорізького національного університету (м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66-а, корп. 2, кім. 101).

Автореферат розісланий «24» листопада 2019 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ш.Н. Гаджиєва

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Процес успішного становлення України як суверенної держави вирішальною мірою залежить від забезпечення її національної безпеки. З огляду на зростаючі загрози і нестабільність у світі, постають нові виклики міжнародній безпеці у сировинній, енергетичній, фінансовій, інформаційній, екологічній, продовольчій та інших сферах. Загрози через поширення зброї масового ураження, міжнародний тероризм, транснаціональна організована злочинність, піратство, нелегальна міграція, міждержавні та громадянські конфлікти стають все більш інтенсивними, зачіпають все нові геополітичні регіони і держави. Водночас усе більш актуальними стають внутрішні виклики національній безпеці України. Насамперед це стосується наявності неефективної системи публічного адміністрування у сфері національної безпеки через недосконалість системи державного управління внаслідок витратної економічної моделі та економічної кризи, що поглиблюється, виснаження фінансових ресурсів держави і, зрештою, зниження рівня життя населення, а також тотальної корупції, спотворення демократичних процедур, що стримують процеси кадрового оновлення суб'єктів публічного адміністрування, ведуть до неспроможності держави виконувати власні функції насамперед щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, викликають зростаючу недовіру до державних органів з боку суспільства.

У таких умовах проблема національної безпеки постає як надзвичайно актуальна, першорядна, що потребує суспільного і державного вирішення. Це, своєю чергою, зумовлює нагальну потребу напрацювання єдиної системи знань про національну безпеку на основі наукової методологічної бази, в тому числі визначення ефективних засобів державного управління сферою національної безпеки України. Насамперед це стосується визначення та практичної реалізації адміністративно-правових засад публічного адміністрування у сфері національної безпеки України.

На наше переконання, дослідження проблем публічного адміністрування у сфері національної безпеки України має не тільки теоретичне, а й безпосередньо практичне значення, оскільки спрямоване на вдосконалення законодавства про національну безпеку України, розробку стратегії такої безпеки і воєнної доктрини України, є основою для напрацювання керівних принципів і напрямів діяльності суб'єктів публічного адміністрування з метою своєчасного виявлення, відвернення та нейтралізації реальних і потенційних загроз національним інтересам України.

Теоретичною базою дисертаційного дослідження стали численні праці відомих фахівців у галузі адміністративного права та процесу, а саме: В. Б. Авер'янова, Н. О. Армаша, О. М. Бандурки, Д. М. Бахраха, В. М. Бевзенка, Ю. П. Битяка, М. Ю. Віхляєва, В. М. Гарашука, І. П. Голосніченка, Є. В. Доніна, В. В. Доненка, І. В. Зозулі, Р. А. Калюжного, С. В. Ківалова, Л. В. Ковалюк, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, А. Т. Комзюка, Є. В. Курінного, В. А. Липкана, Д. В. Лученка, Р. С. Мельник, О. І. Миколенко, В. О. Негодченка,

С. В. Петкова, А. А. Пухтецької, Д. В. Приймаченка, С. Г. Стеценка, В. Ю. Стеценко та ін.

Дисертація базується також на наукових працях фахівців, які досліджували різні аспекти функціонування сфери національної безпеки (І. В. Алексеєнко, В. О. Антонов, О. С. Власюк, О. С. Вонсович, А. Ю. Ковальчук, С. І. Крук, А. І. Курас, С. В. Ларін, С. В. Левенець, М. М. Медвідь, О. В. Мітенко, В. М. Пасічник, О. О. Пучков, О. О. Резнікова, Н. О. Рибалка, О. І. Романюк, А. В. Рубан, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянюк, В. В. Строяновський, І. В. Яковюк, С. С. Шестопал). Водночас в умовах глобальних викликів стає актуальним комплексне дослідження питань публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, що і зумовило вибір теми дисертації та предмета даного дослідження.

Таким чином, необхідність підвищення ефективності публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, недостатність теоретичних розробок з цієї проблематики, а також недосконалість нормативних засад цієї діяльності у зазначеній сфері зумовили актуальність теми даного дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до основних положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015, Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 рр., затвердженої Указом Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015, Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016-2020 рр., затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 03 березня 2016 р., планів наукових досліджень Запорізького національного університету, комплексних наукових проєктів «Основні напрямки удосконалення законодавства України в умовах євроінтеграційних процесів» (номер державної реєстрації 0115U00710) і «Дослідження основних напрямків реформування законодавства України в контексті глобалізаційних процесів» (номер державної реєстрації 0111U008532).

Мета і задачі дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає у визначенні на основі аналізу чинного законодавства України та узагальнень практики його реалізації сутності, змісту та особливостей публічного адміністрування у сфері національної безпеки України і виробленні на цій основі пропозицій та рекомендацій щодо вдосконалення зазначеної сфери і підвищення ефективності практичної реалізації завдань публічного адміністрування у цій сфері. Досягнення зазначеної мети забезпечується вирішенням певних дослідницьких *задач*, які можуть бути сформульовані та вирішені у такій послідовності:

- з'ясувати природу, розкрити зміст та особливості публічного адміністрування у сфері національної безпеки України;

- охарактеризувати сферу національної безпеки України як об'єкт публічного адміністрування та виокремити її складові елементи;
- виокремити коло суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України та здійснити їх класифікацію;
- визначити форми і методи публічного адміністрування у сфері національної безпеки України;
- розкрити особливості адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері національної безпеки України;
- визначити шляхи використання зарубіжного досвіду щодо публічного адміністрування у сфері національної безпеки;
- визначити шляхи активізації участі громадянського суспільства в публічному адмініструванні у сфері національної безпеки України;
- сформулювати конкретні пропозиції та рекомендації щодо удосконалення нормативної, інституційної та інфраструктурної бази публічного адміністрування у сфері національної безпеки України.

Об'єктом дисертаційного дослідження є суспільні відносини у сфері національної безпеки України, що виникають у процесі забезпечення захисту національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави щодо зовнішніх і внутрішніх загроз.

Предметом дослідження є публічне адміністрування у сфері національної безпеки України.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційної роботи стала сукупність методів і прийомів наукового пізнання соціально-правових явищ, вибір яких зумовлений специфікою теми, метою та завданнями дослідження з урахуванням його об'єкта і предмета. Для досягнення поставленої мети і розв'язання задач дисертації були використані філософські, загальнонаукові та спеціальні методи і прийоми, які застосовувалися у тісному взаємозв'язку. Діалектичний метод був використаний у написанні всіх розділів дисертаційного дослідження і дав змогу здійснити всебічний аналіз публічного адміністрування у сфері національної безпеки України як об'єктивно існуючого явища та виявити його специфіку й особливості. Методологічну базу дослідження становить також ряд загальнонаукових та спеціально-наукових методів: аналізу, синтезу, дедукції, індукції, абстрагування, узагальнення, класифікації, системного та структурно-функціонального, статистичного, історико-правового, порівняльно-правового, формально-юридичного. Використання методів аналізу, синтезу, системного та структурно-функціонального методів дозволило дослідити основні складники системи публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, їх зв'язки і водночас здійснити аналіз адміністративно-правової категорії «система національної безпеки» як єдиного цілого, сформулювати поняття «публічне адміністрування у сфері національної безпеки України», проаналізувати його природу та сутність (підрозділи 1.2, 1.3). Застосування структурно-функціонального методу сприяло всебічному дослідженню адміністративно-правових відносин, які виникають і здійснюються в процесі захисту

національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави щодо зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності (підрозділи 1.1, 3.2, 3.3). Історико-правовий метод використано для аналізу розвитку загальної теорії публічного адміністрування у сфері національної безпеки України (підрозділ 1.1.). За допомогою методу класифікації здійснено розмежування викликів і загроз національній безпеці Української держави в сучасних умовах (підрозділ 2.1). Порівняльно-правовий метод використано у процесі вивчення і теоретичного обґрунтування різних моделей публічного адміністрування (підрозділ 2.2). Статистичний метод сприяв визначенню основних тенденцій розвитку публічного адміністрування у сфері національної безпеки України в різних умовах (підрозділ 1.3). Формально-юридичний метод застосовано для аналізу практики публічного адміністрування у сфері національної безпеки України (підрозділи 1.3, 3.1) тощо. Комплексний підхід сприяв всебічному розгляду національної безпеки як категорії адміністративного права, дослідженню її сутності і змісту.

Нормативну основу дисертації становлять Конституція України, міжнародно-правові акти, ратифіковані Україною, закони України, нормативні акти Президента України та Кабінету Міністрів України, акти центральних та місцевих органів виконавчої влади, що визначають засади, зміст та особливості публічного адміністрування у сфері національної безпеки України.

Емпіричну базу дослідження становлять узагальнення практичної діяльності суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, а також політико-правова публіцистика, довідкові видання та статистичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексним дослідженням публічного адміністрування у сфері інтелектуальної власності, результатом якого стало формулювання й обґрунтування автором низки концептуальних теоретичних та практичних положень, висновків і пропозицій, які відповідають змістовим ознакам новизни роботи та виносяться на захист, а саме:

уперше:

- запропоновано авторське визначення поняття «публічне адміністрування у сфері національної безпеки України», під яким пропонується розуміти регламентовану законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність відповідних суб'єктів публічного адміністрування, спрямовану на реалізацію законодавства у сфері національної безпеки України шляхом прийняття адміністративних рішень та надання встановлених законами адміністративних послуг, а також визначені його об'єкт і особливості;

- визначено особливості сфери національної безпеки України як предмета публічного адміністрування, що являє собою сукупність взаємопов'язаних суспільно-правових інститутів, які забезпечують функціонування цієї сфери, а також розроблено архітектуру сфери національної безпеки України, яку пропонується розуміти як сукупність кількох базових компонентів: об'єкти національної безпеки України; система законодавства про національну безпеку

України; суб'єкти публічного адміністрування у сфері національної безпеки України; інститут юридичної відповідальності за порушення законодавства у сфері національної безпеки України;

- визначено коло суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, здійснено їх класифікацію з урахуванням характеру компетенції цих суб'єктів;

- обґрунтовано доцільність посилення демократичного контролю як комплексу необхідних правових, організаційних, інформаційних та інших заходів, спрямованих на підвищення ефективності діяльності органів національної безпеки;

удосконалено:

- наукові підходи до розуміння понять «адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері національної безпеки України», «адміністративне правопорушення у сфері національної безпеки України», «суб'єкт публічного адміністрування у сфері національної безпеки України»;

- поняття адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки як системи гарантованої захищеності державного суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу, прав і свобод людини та громадянина;

- теоретичні положення про форми і методи публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, а також встановлені невирішені завдання щодо них;

дістали подальшого розвитку:

- теоретичні положення щодо необхідності у процесі еволюції доктринальних концепцій про порядок формування та функціонування інституту публічного адміністрування у сфері національної безпеки України якісного оновлення розуміння організаційної структури системи суб'єктів цієї діяльності, наділених відповідним адміністративно-правовим статусом;

- наукові підходи до окреслення перспектив розвитку організаційно-правових засад публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, розроблення конкретних рекомендацій стосовно вдосконалення адміністративно-правових засад державної політики щодо публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, а також основних напрямів міжнародного співробітництва у цій сфері;

- наукові розробки щодо узагальнення зарубіжного досвіду публічного адміністрування у сфері національної безпеки України та визначення основних напрямів його запозичення в Україні, у зв'язку з чим встановлено, що відповідний досвід зарубіжних країн слід використовувати з урахуванням наявних вітчизняних традицій нормотворення та організаційних засад адміністративно-правової охорони в національній безпеці України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертації висновки та пропозиції становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у:

- *науково-дослідній діяльності* – як підґрунтя для подальшої розробки теоретичних і прикладних проблем публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, а також для підготовки відповідних наукових видань та організації науково-дослідної роботи студентів, курсантів і слухачів вищих юридичних навчальних закладів України (акт впровадження Запорізького національного університету від 11.09.2019);

- *правозастосовній діяльності* – як рекомендації щодо підвищення ефективності практичної діяльності суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України (акт впровадження Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 19.04.2019);

- *навчальному процесі* – як матеріали для підготовки відповідних розділів навчальних видань (підручників та навчальних посібників) і науково-методичних розробок з навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», відповідних спецкурсів («Адміністративна відповідальність», «Адміністративне судочинство», «Теоретичні проблеми адміністративного судочинства»), а також для проведення різних форм навчальних занять (лекційних, семінарських, практичних) зі студентами, курсантами і слухачами вищих юридичних навчальних закладів України (акт впровадження Дніпровського гуманітарного університету від 14.09.2018).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно (автором був проведений аналіз нормативних джерел і літератури, визначена тема і завдання дослідження, зібраний матеріал і здійснене його опрацювання, самостійно написані і оформлені усі розділи дисертації) з використанням новітніх здобутків вітчизняної науки адміністративного права; всі викладені в дисертації положення та висновки, які виносяться на захист, розроблені автором особисто. У співавторстві з В. О. Негодченком опублікована одна стаття («Досвід Сполучених Штатів Америки щодо публічного адміністрування в сфері національної безпеки»). Наукові ідеї та розробки співавтора опублікованої праці в дисертації не використовувались.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Дисертація обговорювалася на засіданнях кафедри адміністративного та господарського права Запорізького національного університету. Основні теоретичні положення, узагальнення та висновки дослідження оприлюднені автором на 4 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку правової системи» (м. Дніпро, 2018 р.); «Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів і права» (м. Полтава, 2019 р.); «Development of modern technologies and scientific potential of the world» (м. Лондон, 2019 р.); «Die Relevanz und die Neuheit der modernen wissenschaftlichen Studien : der Sammlung wissenschaftlicher» (м. Відень, 2019 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та практичні результати дисертаційного дослідження викладено в 9 наукових працях, у тому числі у 5 наукових статтях, з яких 4 опубліковані у вітчизняних виданнях, що визнані як

фахові з юридичних наук, 1 стаття - у зарубіжному науковому виданні, а також у 4 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 220 сторінок, у тому числі основного тексту – 177 сторінок. Список використаних джерел налічує 231 найменування і займає 24 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність вибраної теми дисертаційного дослідження, висвітлено її зв'язок з науковими програмами, планами й темами, проаналізовано загальний стан наукової розробленості теми, визначено мету та задачі дослідження, об'єкт і предмет, основні методологічні підходи до дослідження, розкрито наукову новизну та теоретичне і практичне значення роботи, а також наведено відомості про апробацію, особистий внесок здобувача, публікацію результатів дослідження і його структуру.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади публічного адміністрування у сфері національної безпеки України» складається з трьох підрозділів, у яких розглядаються загальні теоретичні питання публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, його об'єкт та місце в державній політиці щодо національної безпеки.

Підрозділ 1.1 «Поняття та сутність публічного адміністрування у сфері національної безпеки України» присвячений з'ясуванню сутності, змісту, особливостей та специфіки публічного адміністрування у сфері національної безпеки України. Визначено, що під публічним адмініструванням у досліджуваній сфері слід розуміти регламентовану законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність відповідних суб'єктів публічного адміністрування, спрямовану на реалізацію законодавства у сфері національної безпеки України шляхом прийняття адміністративних рішень. Встановлено об'єкт публічного адміністрування у сфері національної безпеки України – суспільні відносини, що виникають із приводу створення відповідних правових норм, визначення адміністративно-правового статусу учасників цієї групи суспільних відносин, попередження та припинення відповідних правопорушень і притягнення до юридичної відповідальності за порушення встановленого режиму національної безпеки України. Підкреслено, що управлінський вплив на зазначені об'єкти здійснюється з використанням адміністративно-правових методів, які неодмінно втілюються в певній формі публічного адміністрування.

У *підрозділі 1.2 «Сфера національної безпеки України як об'єкт публічного адміністрування»* висвітлено сутність сфери національної безпеки України як цілісної підсистеми суспільства, що охоплює процеси, пов'язані із захистом національних інтересів України. Запропоновано під національною безпекою держави як об'єктом публічного адміністрування розуміти систему суспільно-

правових відносин, які виникають, розвиваються або припиняються у зв'язку з необхідністю досягнення та забезпечення стану захищеності держави, суспільства, людини і громадянина. Акцентовано увагу на основному призначенні сфери національної безпеки України – її всебічному сприянні створенню безпечного середовища життя суспільства, забезпеченні сприятливих умов його існування і сталого розвитку. Виокремлено складові елементи сфери національної безпеки України: об'єкти національної безпеки України, система вітчизняного законодавства у сфері національної безпеки України, суб'єкти публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, а також інститут юридичної відповідальності за порушення встановленого режиму національної безпеки України.

Підрозділ 1.3 «Суб'єкти публічного адміністрування у сфері національної безпеки України» присвячений обґрунтуванню наявності в державі сучасної системи суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, що є вирішальним фактором забезпечення ефективної реалізації завдань публічного адміністрування в цій сфері. Підкреслено, що ці суб'єкти становлять окрему категорію державних органів, адміністративно-правовий статус яких характеризується певними ознаками, і здійснюють державно-владний вплив на об'єкти публічного адміністрування. Виявлено, що правовою основою діяльності суб'єкта публічного адміністрування у сфері національної безпеки України здебільшого стають норми адміністративного права, а в процесі своєї діяльності дані суб'єкти використовують виключно форми та методи публічного адміністрування. Здійснений ретельний аналіз діяльності суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України засвідчив не досить високий рівень її результативності, що насамперед пояснюється відсутністю теоретично розробленої концепції формування структури суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України.

Розділ 2 «Адміністративно-правовий механізм публічного адміністрування у сфері національної безпеки України» складається з двох підрозділів, які присвячено з'ясуванню поняття та характеристик особливостей засобів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України та адміністративної відповідальності за правопорушення в досліджуваній сфері.

Підрозділ 2.1 «Правова природа адміністративно-правових засобів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України» містить узагальнення теоретичних положень про специфіку засобів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України. У сукупності форм публічного адміністрування у сфері національної безпеки України виокремлено їх основні групи – правові та організаційні (які не пов'язуються з реалізацією державно-владних повноважень суб'єктами публічного адміністрування, а здебільшого сприяють їх здійсненню). Наголошено, що серед методів, які використовуються в процесі діяльності з публічного адміністрування, виділяють перш за все методи переконання та примусу. Доведено, що поряд із переконанням у практиці діяльності суб'єктів публічного адміністрування у

сфері національної безпеки України досить широко використовується і державний примус, який має бути допоміжним та здійснюватися на підставі переконання і тільки після застосування методів переконання. Акцентовано увагу на тому, що мета застосування заходів адміністративного примусу зумовила існування відповідної класифікації останніх, згідно з якою виділяється три групи заходів адміністративного примусу: заходи адміністративного попередження, заходи адміністративного припинення та заходи адміністративного стягнення.

У підрозділі 2.2 «Адміністративна відповідальність у сфері національної безпеки України» розглядаються особливості встановлення адміністративної відповідальності за вчинення адміністративних правопорушень у сфері національної безпеки України як невід'ємного складника публічного адміністрування. Наголошено, що адміністративна відповідальність за порушення законодавства у сфері національної безпеки України включає всі властиві юридичній відповідальності основні ознаки та специфічні особливості, які дозволяють відокремити її від інших видів відповідальності (вона застосовується в позасудових процесуальних формах; застосовується щодо осіб, які не перебувають у службовій підпорядкованості органу, який її застосовує; адміністративне право охороняє адміністративні правовідносини і правовідносини, що регулюються іншими галузями права). З урахуванням поняття юридичної відповідальності адміністративну відповідальність за порушення встановленого режиму національної безпеки України запропоновано визначити як реалізацію адміністративно-правової санкції, яка виявляється у застосуванні судом до винної особи, що вчинила адміністративне правопорушення у сфері національної безпеки України, покарання, передбаченого Кодексом України про адміністративні правопорушення, згідно з визначеною законом процедурою. Встановлено, що всім складам адміністративних правопорушень у сфері національної безпеки України (ст. ст. 195-5, 202, 203, 204, 204-1, 205, 206, 206-1, 210, 210-1, 211, 211-1, 211-2, 211-3, 211-4, 211-5, 211-6, 212-2, 212-4, 212-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення) притаманні такі елементи, як об'єктивні ознаки і суб'єктивні ознаки, які у своїй єдності утворюють склади адміністративних правопорушень цієї групи.

Розділ 3 «Шляхи вдосконалення публічного адміністрування у сфері національної безпеки України» складається з трьох підрозділів, у яких розкриваються науково-теоретичні засади реформування публічного адміністрування у сфері національної безпеки України і пропонуються напрями подальшого вдосконалення його нормативної, інституційної та інфраструктурної бази.

Підрозділ 3.1 «Використання зарубіжного досвіду щодо публічного адміністрування у сфері національної безпеки» містить узагальнення досвіду публічного адміністрування у сфері національної безпеки інших країн. Доведено, що вдосконалення діяльності з публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, розробка нормативної бази регулювання

встановленого режиму національної безпеки відбуваються з урахуванням міжнародних та європейських стандартів. Встановлено, що впровадження сучасної системи публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, спрямованої на посилення ролі в ньому громадянського суспільства, повинно кореспондуватися з процесами вдосконалення та модернізації відповідно до викликів часу законодавства, яке регламентує участь громадських організацій в державному управлінні. Доведено, що використання американського досвіду організації публічного адміністрування у сфері національної безпеки дозволяє визначити конкретні напрями реформування вітчизняного публічного адміністрування у сфері національної безпеки.

У підрозділі 3.2 «Шляхи активізації участі громадянського суспільства в публічному адмініструванні у сфері національної безпеки України» наводиться аналіз тенденцій розвитку сучасного громадянського суспільства в контексті його участі в публічному адмініструванні у сфері національної безпеки України. Доведено, що діяльність громадянського суспільства є перспективним інструментом вирішення соціально значущих проблем, які створюють загрози національним інтересам. Наголошено на тому, що сучасні інститути вітчизняного громадянського суспільства потребують вагомій системної підтримки з боку держави. Запропоновані шляхи підвищення ефективності використання громадянського суспільства у справі публічного адміністрування у сфері національної безпеки України. Підкреслено необхідність дієвого законодавчого забезпечення розвитку і діяльності інститутів громадянського суспільства, яке б відповідало європейським стандартам. Наголошено на важливості формування позитивного іміджу громадських діячів у суспільстві, їх ефективної взаємодії з органами державної влади, органами місцевого самоврядування та бізнесом. Наголошено на необхідності забезпечення державою належної інформаційної та ресурсної підтримки громадянських інститутів. Акцентовано увагу на удосконаленні законодавства з метою регулювання відносин у сфері розвитку громадянського суспільства та мінімізації адміністративного тиску на нього.

Підрозділ 3.3 «Перспективи розвитку нормативної, інституційної та інфраструктурної бази публічного адміністрування у сфері національної безпеки України» присвячений визначенню мети, стратегічних напрямів і основних завдань, пріоритетів та перспектив публічного адміністрування в сфері національної безпеки України. Зазначено, що воно повинно базуватися на результатах ретельного аналізу сучасного стану як діяльності суб'єктів публічного адміністрування щодо реалізації державної політики у сфері національної безпеки України, так і самої сфери національної безпеки України. Доведено, що ефективність реалізації завдань публічного адміністрування у сфері національної безпеки України залежить від внутрішніх факторів, сприятливих можливостей, а також загроз, які здатні негативно впливати на його розвиток. Визначено стратегічні напрями подальшого розвитку публічного адміністрування у сфері національної безпеки України – розв'язання таких базових проблем: проблем нормативної бази (вона включає національне

законодавство), проблем інституційної бази (суб'єктів публічного адміністрування, наділених відповідними повноваженнями у сфері національної безпеки України) та проблем інфраструктурної бази (елементів і відносин, які забезпечують та підтримують на відповідному рівні функціонування сфери національної безпеки України).

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання щодо розкриття природи феномену публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, аналізу його специфічних особливостей, з'ясування організаційно-правових засад даної діяльності, розроблення науково обґрунтованої системи заходів, спрямованих на її вдосконалення. Здобувачем сформульовано низку теоретичних і практичних висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вирішення цього завдання. Основні з них можна узагальнити в таких положеннях:

1. Під публічним адмініструванням у сфері національної безпеки України запропоновано розуміти регламентовану нормативно-правовими актами діяльність відповідних суб'єктів, спрямовану на реалізацію норм правових актів, що регламентують сферу національної безпеки України, шляхом прийняття адміністративних рішень та надання встановлених законодавством адміністративних послуг. Визначено, що об'єктом публічного адміністрування у даній сфері виступають суспільні відносини з приводу: створення відповідних правових норм; визначення адміністративно-правового статусу учасників адміністративно-охоронних відносин; попередження та припинення правопорушень у сфері національної безпеки України; притягнення до юридичної відповідальності за їх порушення. Наголошено на тому, що особливістю цих відносин є їхня неоднорідність за суб'єктним складом, змістом, характером, сферами прояву, а управлінський вплив на зазначені об'єкти публічного адміністрування здійснюється з використанням адміністративно-правових методів, які неодмінно втілюються в певній формі публічного адміністрування.

2. Під національною безпекою України як об'єкта публічного адміністрування запропоновано розуміти систему суспільно-правових відносин, які виникають, розвиваються або припиняються у зв'язку з необхідністю досягнення і забезпечення стану захищеності держави, суспільства, людини та громадянина, а саме: їхніх інтересів та цінностей, гарантованих їм прав і свобод, у тому числі державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного, оборонного потенціалу держави тощо – від внутрішніх і зовнішніх загроз і небезпек; попередження та нейтралізації їх негативного впливу з метою реалізації національних інтересів, цілей і досягнення сталого розвитку суспільства і які,

відповідно, потребують адміністративно-правової охорони та захисту та регулюються нормами адміністративного права.

3. Суб'єктами публічного адміністрування у сфері національної безпеки України є система взаємодоповнюючих і взаємопов'язаних органів державної влади та місцевого самоврядування, а також громадських об'єднань, цілеспрямована узгоджена діяльність яких орієнтована на ефективне забезпечення національної безпеки, чого неможливо досягти у разі відокремленої діяльності окремо взятих уповноважених державою органів або представників недержавного сектору. Основні види суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України запропоновано класифікувати за такими критеріями: залежно від наданих відповідно до законодавства повноважень і компетенції у сфері національної безпеки; характеру повноважень у сфері національної безпеки; рівня управлінського забезпечення національної безпеки; ролі та ступеня важливості діяльності суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України; спеціалізації діяльності суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України та об'єкта публічного адміністрування у сфері національної безпеки України; місця знаходження та географії поширення повноважень суб'єкта публічного адміністрування у сфері національної безпеки України.

4. Доведено, що під формами публічного адміністрування у сфері національної безпеки України необхідно розуміти зовнішньо виражену діяльність відповідних суб'єктів публічного адміністрування, яка здійснюється останніми в межах їхньої компетенції і спрямована на виконання покладених на них завдань у сфері національної безпеки України. Виявлено, що вся сукупність форм публічного адміністрування у сфері національної безпеки України поділяється на дві основні групи – правові та організаційні. Наголошено, що специфіку діяльності суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України відображає сукупність методів, що застосовуються для її здійснення, – методів переконання та примусу.

5. Виявлено, що адміністративній відповідальності за порушення законодавства у сфері національної безпеки України притаманні специфічні особливості, які дозволяють відокремити її від інших видів відповідальності. Аргументовано, що підставою для застосування адміністративної відповідальності є адміністративне правопорушення у сфері національної безпеки України, яке слід визначити як передбачене законодавством про адміністративну відповідальність суспільно шкідливе, протиправне, винне діяння, вчинене суб'єктом таких протиправних діянь, що посягає на встановлений режим національної безпеки України. Визначено, що всім складам адміністративних правопорушень у сфері національної безпеки України (ст. ст. 195-5, 202, 203, 204, 204-1, 205, 206, 206-1, 210, 210-1, 211, 211-1, 211-2, 211-3, 211-4, 211-5, 211-6, 212-2, 212-4, 212-5 Кодексу України про адміністративні правопорушення) притаманні такі елементи, як об'єктивні ознаки і суб'єктивні ознаки (сукупність відповідних суб'єктів та суб'єктивної

сторони), які у своїй єдності утворюють склади адміністративних правопорушень цієї групи.

6. З'ясовано, що, з огляду на американський досвід, слід розрізняти: по-перше, «національну стратегію держави» як систему державних стратегічних цілей держави у внутрішньо- і зовнішньополітичних сферах і шляхи їх досягнення на основі раціонального розподілу ресурсів; по-друге, «стратегію національної безпеки», що характеризує частину політики держави і охоплює питання безпеки країни в усіх сферах життєдіяльності.

7. До правових можливостей громадських об'єднань щодо публічного адміністрування у сфері національної безпеки України віднесено такі: здійснення громадського контролю діяльності суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки України як державного, так і недержавного секторів; налагодження та реалізація взаємодії з органами державної влади – суб'єктами публічного адміністрування у сфері національної безпеки України; моніторинг, виявлення і попередження небезпек і загроз національній безпеці, аналіз стратегій і шляхів вирішення наявних проблем, розроблення рекомендацій; залучення широких верств населення до обговорення проблеми та безпосереднього процесу забезпечення національної безпеки; пропагування патріотизму; здійснення та захист прав і свобод громадських об'єднань та їх членів; проведення мирних зібрань.

8. Сформульовано конкретні пропозиції щодо стратегічних напрямів подальшого розвитку публічного адміністрування у сфері національної безпеки України, які повинні бути зосереджені на вирішенні трьох комплексів базових проблем публічного адміністрування у сфері, що досліджується, – проблем нормативної, інституційної та інфраструктурної бази, зокрема: наголошено на необхідності систематизації вітчизняного законодавства про адміністративну відповідальність за правопорушення у сфері національної безпеки України; аргументовано потребу вдосконалення інституційної бази публічного адміністрування у сфері національної безпеки України в напрямі реалізації концепції взаємодії між державними та приватними установами, поглиблення співробітництва з міжнародними організаціями у цій сфері, налагодження співробітництва з відповідними державними органами інших країн, підтримки діяльності громадських організацій у сфері національної безпеки України; обґрунтовано пріоритетність завдання удосконалення інфраструктурної бази публічного адміністрування у сфері національної безпеки України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Мосейко А.Г. Значення інститутів громадянського суспільства в забезпеченні публічного адміністрування у сфері національної безпеки України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. № 1(16). Т. 2. С. 131–135.

2. Мосейко А.Г. Теоретичні засади публічного адміністрування в сфері національної безпеки України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. № 6. Т. 3. С.79–82.

3. Мосейко А.Г. Національна безпека України як об'єкт публічного адміністрування. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2019. Випуск № 2(86). С. 59–70.

4. Мосейко А.Г. Система забезпечення публічного адміністрування в сфері національної безпеки. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 5. С. 125–131.

5. Мосейко А.Г., Негодченко В.О. Досвід Сполучених Штатів Америки щодо публічного адміністрування в сфері національної безпеки. *Право і суспільство*. 2019. № 4. С. 323–329.

6. Мосейко А.Г. Сучасна парадигма публічного адміністрування в сфері національної безпеки України. *Інтеграція юридичної науки і практики як основа сталого розвитку правової системи* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 8–9 листопада 2018 р. Дніпро: Дніпровський гуманітарний університет, 2018. С. 119–122.

7. Мосейко А.Г. Принцип структурного аналізу в забезпеченні національної безпеки України. *Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів і права* : збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції у 2-х частинах, м. Полтава, 12 липня 2019 р. Полтава : ЦФЕНД, 2019. Ч. 1. С. 36–37.

8. Мосейко А.Г. Універсальні ознаки національної безпеки України. *Development of modern technologies and scientific potential of the world* : coll. of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with materials of the International scientific-practical conf., London, July 29, 2019. London: NGO «European Scientific Platform», 2019. V. 2. P. 64–67.

9. Мосейко А.Г. До характеристики системи державних суб'єктів публічного адміністрування в сфері національної безпеки України. *Die Relevanz und die Neuheit der modernen wissenschaftlichen Studien* : der Sammlung wissenschaftlicher Arbeiten «ΛΟΓΟΣ» zu den Materialien der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz, Wien, 23 August, 2019. Wien: NGO «Europäische Wissenschaftsplattform», 2019. B. 3. S. 72–74.

АНОТАЦІЇ

Мосейко А. Г. Публічне адміністрування у сфері національної безпеки України. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; інформаційне право. – Запорізький національний університет, Запоріжжя, 2019.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми щодо визначення сутності та особливостей системи публічного

адміністрування у сфері національної безпеки України, що дозволило сформулювати відповідну наукову концепцію, а також обґрунтувати низку нових положень і рекомендацій.

Сформульовано авторську дефініцію публічного адміністрування у сфері національної безпеки України. З'ясовано об'єкт публічного адміністрування у сфері національної безпеки України. Встановлено коло суб'єктів публічного адміністрування у сфері національної безпеки. Доведено, що вся сукупність форм публічного адміністрування у сфері національної безпеки України поділяється на дві основні групи – правові та організаційні.

Запропоновано визначити адміністративну відповідальність за порушення встановленого режиму національної безпеки України як реалізацію адміністративно-правової санкції, що виявляється у застосуванні судом до винної особи, яка скоїла дане адміністративне правопорушення, покарання, передбаченого законодавством. Визначено, що всім складам адміністративних правопорушень у сфері національної безпеки України притаманні спільні об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Встановлено єдиний родовий об'єкт цих адміністративних правопорушень. Виокремлено об'єктивну сторону та суб'єктивні ознаки адміністративних правопорушень цієї групи.

Сформульовані конкретні пропозиції щодо стратегічних напрямів подальшого розвитку публічного адміністрування у сфері національної безпеки України шляхом вирішення трьох комплексів базових проблем – проблем нормативної, інституційної та інфраструктурної бази публічного адміністрування у сфері, що досліджується.

***Ключові слова:** адміністративна відповідальність, адміністративне правопорушення, адміністративно-правовий статус, методи публічного адміністрування, національна безпека, публічне адміністрування, суб'єкт публічного адміністрування, сфера національної безпеки, форми публічного адміністрування.*

Мосейко А. Г. Публичное администрирование в сфере национальной безопасности Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; информационное право. – Запорожский национальный университет, Запорожье, 2019.

В диссертации осуществлено теоретическое обобщение и новое решение научной проблемы определения сущности и особенностей системы публичного администрирования в сфере национальной безопасности Украины, что позволило сформулировать соответствующую научную концепцию. Сформулирована авторская дефиниция публичного администрирования в сфере национальной безопасности Украины. Доказано, что как объект публичного администрирования сфера национальной безопасности Украины представляет собой совокупность взаимосвязанных социально-правовых институтов.

Обоснован тезис о том, что субъекты публичного администрирования в сфере национальной безопасности Украины представляют собой отдельную

категорию государственных органов с особым административно-правовым статусом и присущими им специфичными признаками.

Доказано, что вся совокупность форм публичного администрирования в сфере национальной безопасности Украины разделяется на две основные группы – правовые и организационные, а специфику деятельности субъектов публичного администрирования в сфере национальной безопасности Украины отображает система методов, которые применяются для его осуществления – методы убеждения и принуждения. Сделан вывод о целесообразности доминирования метода убеждения во время осуществления публичного администрирования в сфере национальной безопасности Украины.

Подчёркнуто, что для реализации цели и задач публичного администрирования в сфере национальной безопасности Украины всё большее значение приобретает его информационно-аналитическое обеспечение – объединение всей информации, которая используется, специфических средств и методов их обработки, а также деятельности специалистов по эффективному использованию данных, сведений и знаний в организации публичного администрирования в данной сфере.

Предложено определить административную ответственность за нарушение установленного режима национальной безопасности Украины как реализацию административно-правовой санкции, которая проявляется в применении судом к виновному лицу, совершившему данное административное правонарушение, наказания, предусмотренного законодательством, согласно установленной законом процедуре. Аргументировано, что основанием для применения административной ответственности за нарушение установленного режима национальной безопасности Украины является административное правонарушение в сфере национальной безопасности Украины – предусмотренное законодательством об административной ответственности общественно вредное, противоправное, виновное деяние, совершённое субъектом таких противоправных деяний, которое посягает на установленный режим национальной безопасности Украины.

Определено, что всем составам административных правонарушений в сфере национальной безопасности Украины свойственны объективные и субъективные признаки. Установлен единый родовый объект этих административных правонарушений, которым является группа общественных отношений национальной безопасности, пребывающих под охраной закона об административной ответственности. Выделена объективная сторона административных правонарушений в сфере национальной безопасности Украины – совокупность способов нарушения установленного режима национальной безопасности Украины. Изучены субъективные признаки административных правонарушений этой группы – их субъект (физическое или юридическое лицо) и субъективная сторона, характеризующаяся тем, что они совершаются только умышленно.

Сформулированы конкретные предложения относительно стратегических направлений дальнейшего развития публичного администрирования в сфере

национальной безопасности Украины путём решения трёх комплексов базовых проблем – проблем нормативной, институциональной и инфраструктурной базы публичного администрирования в исследуемой сфере.

Ключевые слова: административная ответственность, административное правонарушение, административно-правовой статус, методы публичного администрирования, национальная безопасность, публичное администрирование, субъект публичного администрирования, сфера национальной безопасности, формы публичного администрирования.

Moseyko A. G. Public administration is in the sphere of national safety to Ukraine. – Manuscript.

Thesis for obtaining a candidate's degree in legal sciences with a specialization in 12.00.07 – administrative law and process; financial law; informational law. – Zaporizhzhia National University, Zaporizhzhia, 2019.

In dissertation theoretical generalization and new decision of scientific problem are carried out in relation to the decision of essence and features of the system of public administration in the sphere of national safety. Authorial definition is set forth public administration in the sphere of national safety of Ukraine. The object of public administration is found out in the sphere of national safety of Ukraine. The circle of subjects of public administration is set in the sphere of national safety.

Authorial definition is set forth public administration in the sphere of national safety of Ukraine. The object of public administration is found out in the sphere of national safety of Ukraine. The circle of subjects of public administration is set in the sphere of national safety. It is well-proven that all totality of forms of public administration in the sphere of national safety of Ukraine is divided into two basic groups - legal and organizational.

It is suggested to define administrative responsibility for violation of the set mode of national safety of Ukraine as realization of administrative and legal approval, that appears in application of cramps to the winy person that accomplished this administrative crime, punishment envisaged by a legislation. Certainly, that to all compositions of administrative crimes in the sphere of national safety of Ukraine inherent general objective and subjective signs.

Certainly, that to all compositions of administrative crimes in the sphere of national safety of Ukraine inherent general objective and subjective signs. The only family object of these administrative crimes is set. An objective side and subjective signs of administrative crimes of this group are distinguished.

Set forth concrete suggestions in relation to strategic directions of further development of public administration in the sphere of national safety of Ukraine by the decision of three next complexes of base problems : problems of normative, institutional and infrastructural base of public administration in the field of, that is investigated.

Key words: administrative and legal status, administrative crime, administrative responsibility, forms of public administration, methods of public administration, national safety, public administration, subject of public administration.

Підписано до друку 23.11.2019. Формат 60х90/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 0857.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

73034, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а.

Телефони: +38 (0552) 39-95-80,
+38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6424 від 04.10.2018 р.